

Archeologisch vooronderzoek Landegem (Nevele) – Poeldendries, Dennendreef

Natasja Reyns, Bénédicte Cléda en Liesbeth Claessens

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 243

Aard onderzoek: Prospectie

Vergunningsnummer: 2014/466

Naam aanvrager: Natasja Reyns

Naam site: Landegem (Nevele) – Poeldendries, Dennendreef

Opdrachtgever: NV Huysman promoties, Stationsstraat 83, B-9900 EEKLO

Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Laagstraat 12, B-9140 TEMSE

Administratief toezicht: Stani Vandecatsye, agentschap Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen,
Virginie Lovelinggebouw, Koningin Maria Hendrika Plein, 70 bus 91,
B-9000 GENT

Rapportage: All-Archeo bvba

All-Archeo bvba

Laagstraat 12

B-9140 Temse

info@all-archeo .be

0478 36 57 07

0498 15 84 40

D/2015/12.807/3

© All-Archeo bvba, 2015

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	7
3 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	9
3.1 Afbakening studiegebied.....	9
3.2 Onderzoeksopdracht.....	10
4 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	13
4.1 Landschappelijke context.....	13
4.1.1 Topografie.....	13
4.1.2 Hydrografie.....	13
4.1.3 Bodem.....	13
4.2 Beschrijving gekende waarden.....	15
4.2.1 Historische gegevens.....	15
4.2.2 Archeologische voorkennis.....	16
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	19
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	19
5.2 Bespreking sporen.....	22
5.2.1 Zuidoostelijke zone (WP1-3, zuidelijke deel WP4-5).....	22
5.2.1.1 Greppels	22
5.2.1.2 Kuilen.....	23
5.2.1.3 Paalsporen.....	25
5.2.1.4 Verstoringen.....	25
5.2.1.5 Natuurlijke sporen.....	26
5.2.2 Noordwestelijke zone (WP6-12, noordelijke deel WP4-5).....	28
5.2.2.1 Greppels.....	28
5.2.2.2 Kuilen.....	29
5.2.2.3 Verstoringen.....	30
5.2.2.4 Natuurlijke sporen.....	31
6 WAARDERING, ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN, EN ADVIES.....	33
7 BIBLIOGRAFIE.....	35
7.1 Publicaties.....	35
7.2 Websites.....	35
8 BIJLAGEN.....	37
8.1 Lijst van afkortingen.....	37
8.2 Glossarium.....	37
8.3 Archeologische periodes.....	37
8.4 Plannen en tekeningen.....	37
8.5 Harrismatrix.....	38
8.6 Sporenlijst.....	39
8.7 Vondstenlijst.....	40
8.8 CD-rom.....	40

1 Inleiding

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden. Naar aanleiding van deze plannen werd voorafgaand een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd door het agentschap Onroerend Erfgoed. Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein.

Het terreinwerk werd uitgevoerd op 15 en 16 december 2014, onder leiding van Natasja Reyns. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

2 Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	NV Huysman promoties
<i>Naam van de uitvoerder</i>	All-Archeo bvba
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Natasja Reyms
<i>Beheer en plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie</i>	Wordt overgedragen aan de eigenaar van het terrein
<i>Beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Wordt overgedragen aan de eigenaar van het terrein
<i>Projectcode</i>	2014/ 466
<i>Vindplaatsnaam</i>	Landegem (Nevele) – Poeldendries, Dennendreef
<i>Locatie met vermelding van provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem en minimaal 4 xy-Lambertcoördinaten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Provincie: Oost-Vlaanderen • Locatie: Landegem (Nevele) • Plaats: Poeldendries, Dennendreef • x/y Lambert 72-coördinaten: <ul style="list-style-type: none"> – 94672, 195028 – 94722, 194892 – 94627, 194801 – 94565, 194922
<i>Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s)</i>	Nevele, Landegem, afdeling 5, sectie B, Perce(e)l(en) : 362L, 366S, 366T, 366P, 361E, 361F, 392C
<i>Kaart van het onderzoeksgebied op basis van de topografische kaart op schaal 1:10000</i>	Zie 4.1.1 Topografie
<i>Begin- en einddatum uitvoering onderzoek</i>	15 en 16 december 2014
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
<i>Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden, die zijn opgenomen in de vergunning</i>	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Landegem (Nevele), Poelendries, Dennendreef
<i>Omschrijving van de archeologische verwachtingen</i>	Vlak bij het onderzoeksgebied bevinden zich diverse resten uit de steentijd, de brons- en ijzertijd, de Romeinse tijd en de nieuwe tijd. Het gaat daarbij om resten van bewoning, religie en industrie. De nabijheid van eerdere vondsten wijst er op dat deze resten zich mogelijk verder buiten deze gebieden uitstrekken, naar de omringende terreinen en bijgevolg mogelijk ook naar dit onderzoeksterrein.
<i>Wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied</i>	De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.
<i>Doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep van de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt</i>	Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden. Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden.

<i>Eventuele randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing
Eventuele raadpleging van specialisten	
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de algemene wetenschappelijke adviezen door personen die buiten het project stonden</i>	Liesbeth Messiaen, KLAD

3 Projectgegevens en afbakening onderzoek

3.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Nevele (Fig. 1), deelgemeente Landegem. Het is volgens het gewestplan gelegen in woonuitbreidingsgebieden (0500).

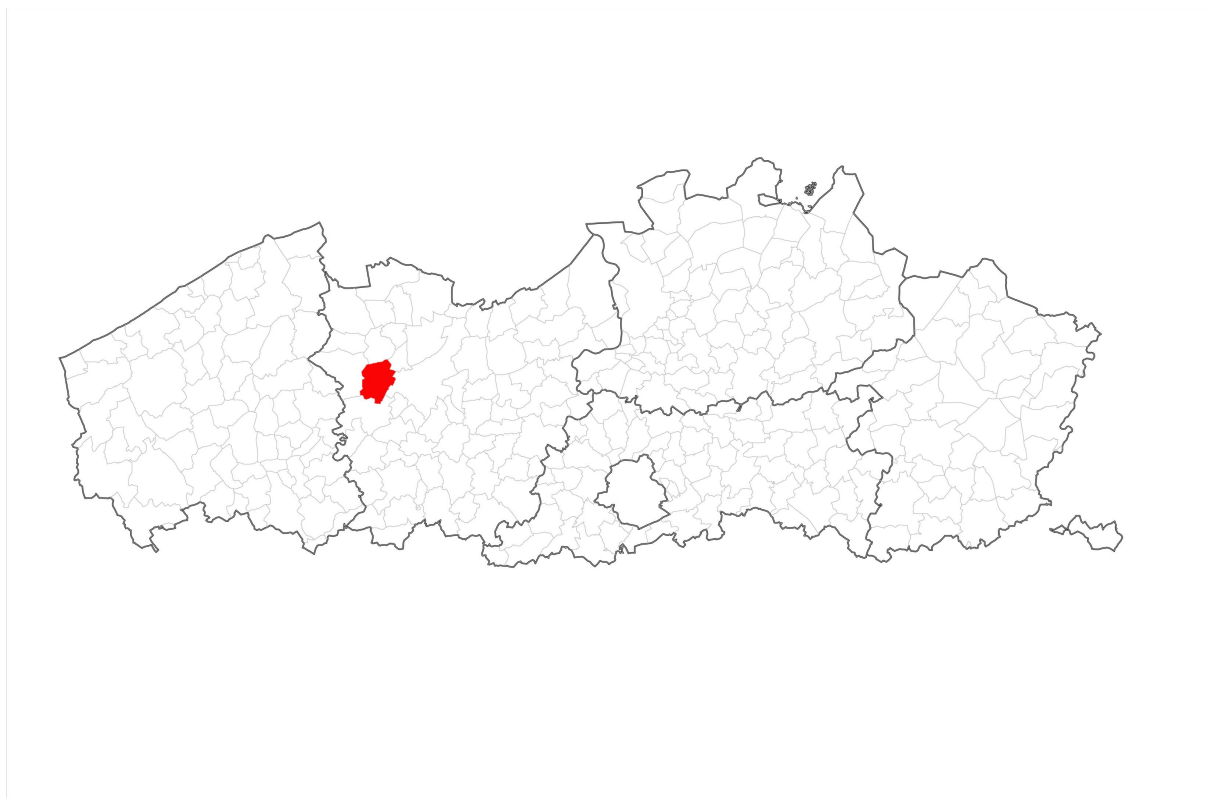

Fig. 1: Situeringsplan Nevele

Het projectgebied (Fig. 2) is gelegen ten noorden van het centrum van Landegem. Ten westen en ten noorden loopt de Dennendreef, ten zuiden bevindt zich de Poeldendries.

Fig. 2: Kleurenorthfoto met een situering van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

3.2 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig, zijn de sporen natuurlijk of antropogeen en kunnen uitspraken gedaan worden met betrekking tot datering of fasering? Op basis van welke elementen kunnen de sporen gedateerd worden?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte sporendensiteit?
  1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  2. Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
  3. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

4. Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

4 Beschrijving referentiesituatie

4.1 Landschappelijke context

4.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen op een hoogte van ongeveer 11,25 m TAW (Fig. 3). Er zijn weinig hoogteverschillen op het terrein zelf waar te nemen.

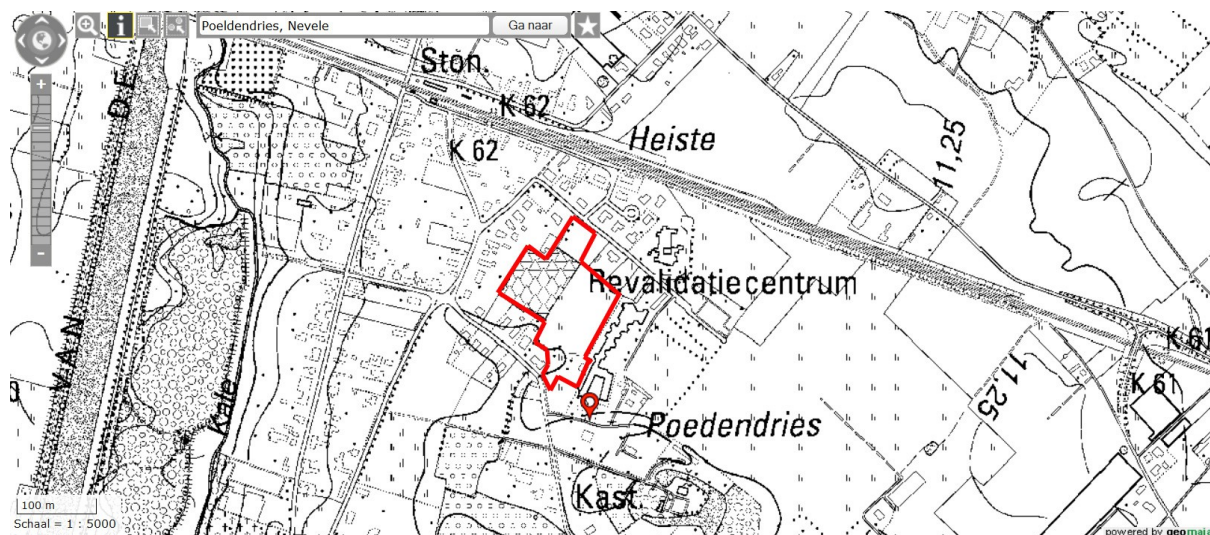

Fig. 3: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

4.1.2 Hydrografie

Het onderzoeksterrein is op hydrografisch vlak gelegen binnen het Bekken Gentse kanalen, in de subhydrografische zone 't Liefken. Ten westen van het onderzoeksgebied loopt de Oude Kale.

4.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de Zandstreek. De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit het Lid van Egem (TtEg), gekenmerkt door grijsgroen zeer fijn zand, kleilagen, zandsteenbanken, glauconiet- en glimmerhoudend.¹

¹ <http://dov.vlaanderen.be>

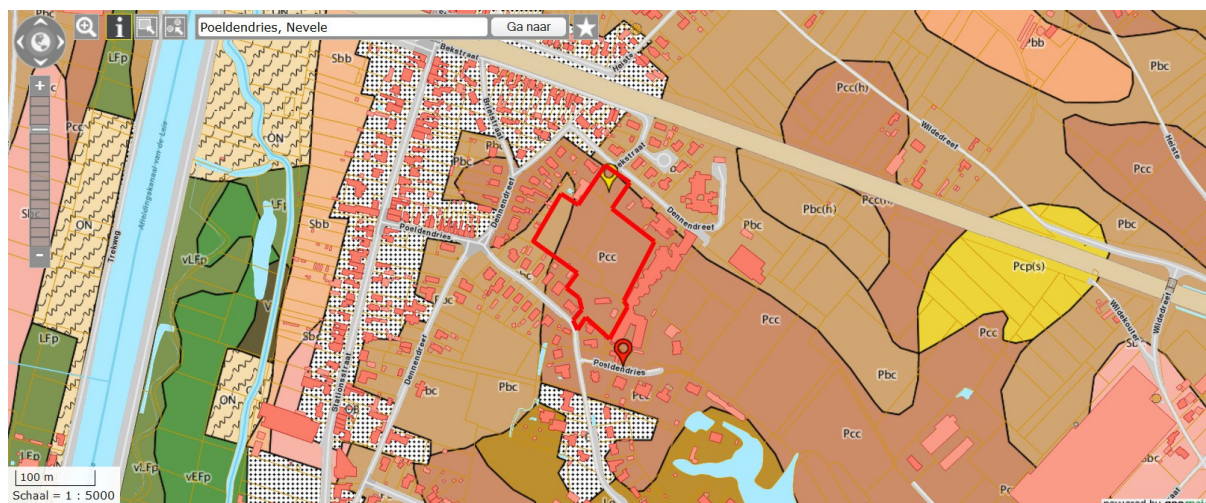

Fig. 4: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

In het projectgebied en ten oosten ervan is de bodem aangegeven als een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pcc). In het westelijke deel van het projectgebied, evenals ten noorden en ten zuiden van de onderzoekszone bestaat de bodem uit een droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pbc) (Fig. 4).²

Over het volledige onderzoeksterrein werd een bodemopbouw vastgesteld die bestaat uit een A-horizont (teelaarde), daaronder een oudere A2-horizont en vervolgens de C-horizont. In werkputten 4, 5 en 7 tot en met 12 werd tussen de A2- en boven de C-horizont nog een gebioturbeerde laag geregistreerd.

Fig. 5: WP2PR1

Fig. 6: WP5PR1

Het archeologisch niveau bevindt zich op een diepte tussen 42 en 102 cm onder het maaiveld, op een hoogte tussen 9,11 en 9,88 m TAW.

2 <http://dov.vlaanderen.be>

4.2 Beschrijving gekende waarden

4.2.1 Historische gegevens

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied (Fig. 7). Nergens is bebouwing te zien. De Dennendreef en Poeldendries zijn te herkennen.

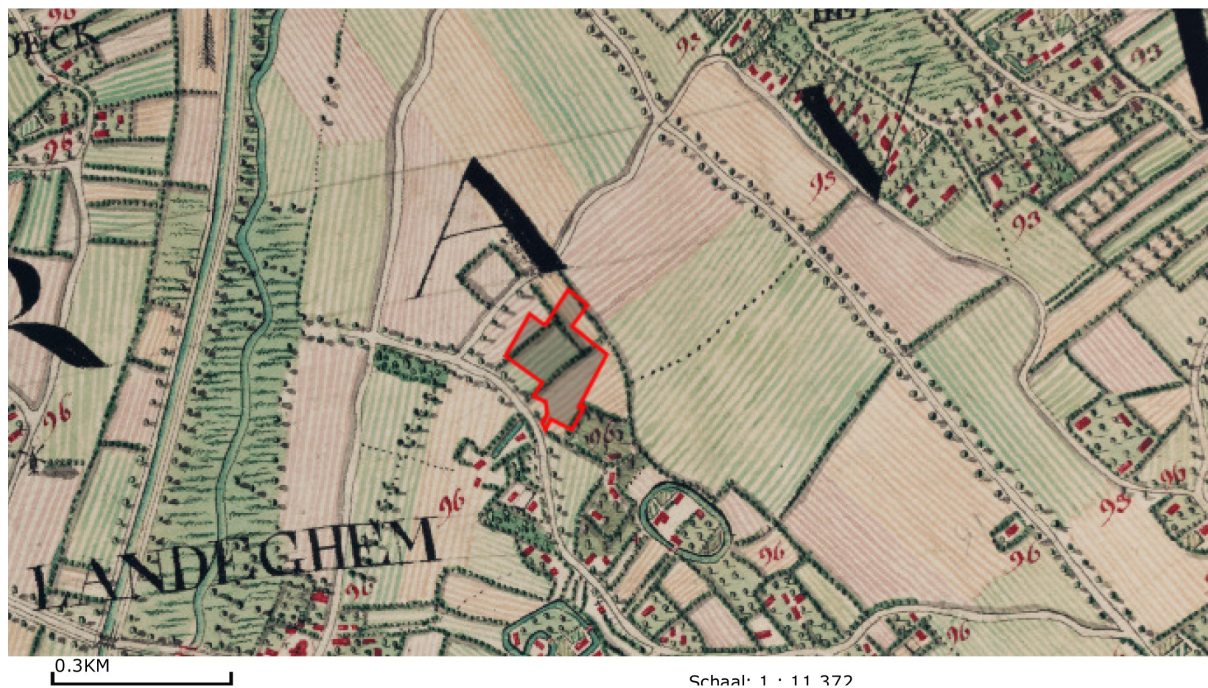

Fig. 7: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met een situering van het projectgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Op de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) kan gezien worden dat evenmin bebouwing aanwezig is op het terrein. Het huidige stratenpatroon is reeds goed herkenbaar op de Poppkaart en de percellering sluit nauw aan bij de huidige percellering.

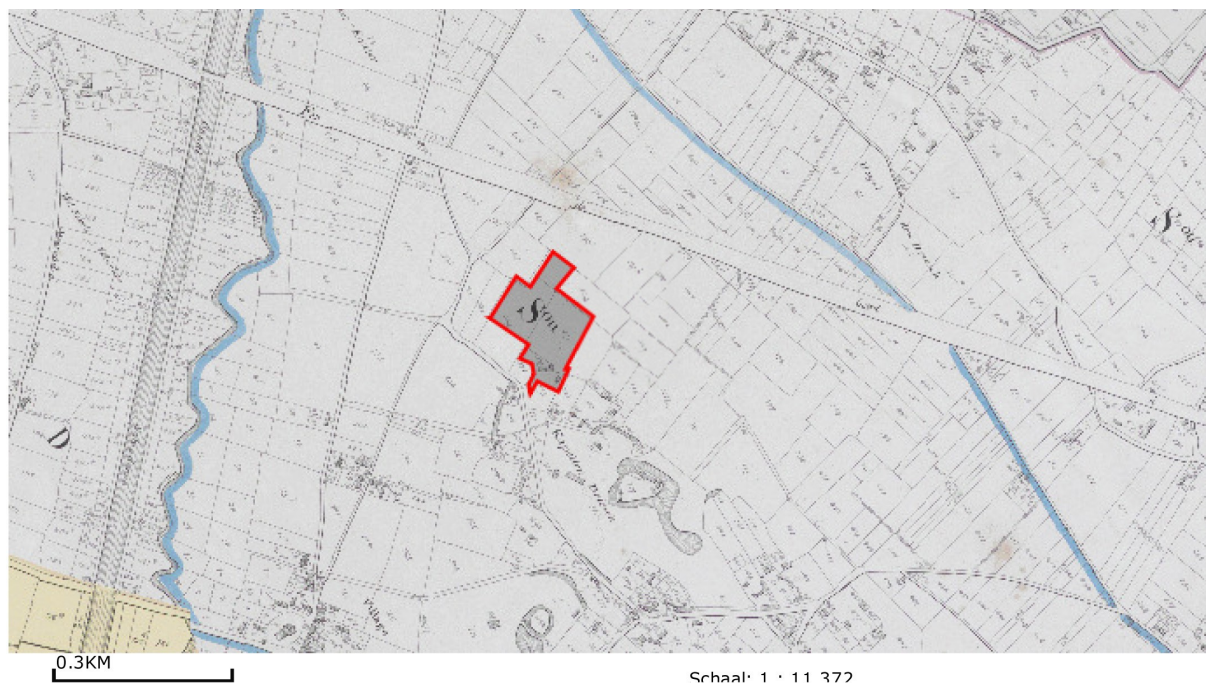

Fig. 8: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het projectgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Ten zuidoosten van het projectgebied ligt volgens de Poppkaart Kasteel Bodaert en ten zuiden Kasteel Mahy (Fig. 8). Beide kastelen zijn versterkt en komen ook reeds op de Ferrariskaart voor als sites met walgracht.

4.2.2 Archeologische voorkennis

In de nabije omgeving van het projectgebied zijn volgens de Centrale Archeologische Inventaris (Fig. 9) verschillende archeologische waarden aanwezig:

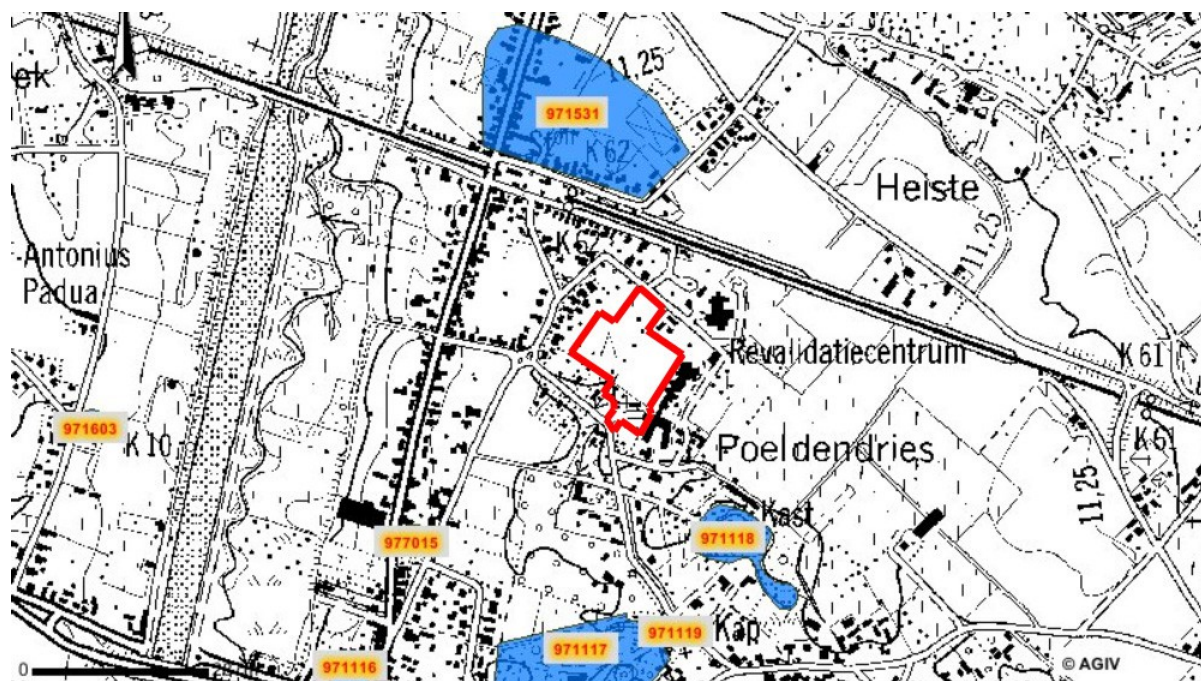

Fig. 9: Overzichtskaart CAI met aanduiding van het projectgebied (<http://geovlaanderen.be/geovlaanderen/cai>)

Ten noorden:

- CAI 971531: Op de locatie Landegem I werd lithisch materiaal gevonden, namelijk lemmers, schrabbers, een kern, een afslag en een gerolde doorboorde steen, evenals aardewerk uit de steentijd.³

Ten zuidoosten:

- CAI 971118: Kasteel Boddaert, in Landegem, is een alleenstaand lusthof met een oudste vermelding in de 19de eeuw op de Poppkaart. Het kasteel werd vernield tijdens WO II en op de ruïnes van het lusthof werd een nieuw huis gebouwd.⁴

Ten zuiden:

- CAI 971117: Kasteel de Kerckhove d'Ousselghem is het huidige kasteel Mahy van Landegem. Het is een versterkt kasteel uit de 18de eeuw. In 1749 stond hier reeds een gebouw omgeven door een walgracht. Na WO II werd het heropgebouwd naar de vroegere stijl.⁵
- CAI 971119: Kapel van O.L.V. van Zeven weeën ligt langs de Landegemstraat en dateert uit de nieuwe tijd. De kapel was tijdelijk bewoond, maar niet meer na 1815. De kapel kende verschillende bouwperiodes. De eerste kapel werd waarschijnlijk gebouwd eind 16de, zeker 17de eeuw (in 1600 melding in tekst). In 1582 is er een eerste vermelding van het toponiem "kapellendries". De tweede kapel werd gebouwd in de 18de eeuw (1737). In 1967/68 werd de kapel gerestaureerd en de portiek verwijderd.⁶

Ten zuidwesten:

- CAI 977015: In de Stationsstraat in Landegem werden archeologische vondsten uit de brons- of ijzertijd gedaan. Er werd een spieker en mogelijk een omheining aangesneden en er werd Gallo-Romeins vondstmateriaal in een beerput gevonden. Ook werd lithisch

³ Van der Haegen 1998, 6-12

⁴ Luyssaert 1998, 163-268

⁵ Luyssaert 1998, 163-268

⁶ Luyssaert 2002, 3-36

materiaal aangetroffen uit de steentijd, mogelijk het mesolithicum, waaronder een kernrest, een microkling, twee klingen, zeven afslagen, een afslagschrabbertje met halfronde schrabhoofd en schuine aaneensluitende retouches, een afslagschrabbertje met convex schrabhoofd met zeer steile retouches en materiaal afkomstig uit een bruine bioturbatielaag.⁷

- CAI 971116: De kerk in Landegem heeft 14de-eeuwse elementen in het muurwerk, maar men is niet zeker of dat gerelateerd kan worden met het ontstaan van de kerk. De kerk wordt voor het eerst vermeld in de 11de eeuw, en komt het eerst voor op een kaart uit 1749. De kerk werd verbouwd in de 17de eeuw. In 1853 werd de sacristie gebouwd. De kerk werd heropgebouwd in 1925 en de nieuwe kerk dateert van 1955.⁸ In de zomer van 2014 werd een vooronderzoek uitgevoerd rond de huidige kerk, door Monument Vandekerckhove. De fundering van de middeleeuwse kerk, met afwijkende oriëntatie, werd hierbij aangetroffen; inclusief de begraafplaats binnen en buiten de kerk op meerdere niveaus.⁹

Ten westen:

- CAI 971603: Heirenthoekmolen, een molen in Landegem die dateert uit de 16de eeuw en die voor het eerst vermeld wordt in 1579. De molen zou nu verdwenen zijn.¹⁰

Op basis van deze gegevens blijken zich in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied diverse resten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de nieuwe tijd te bevinden. Het gaat daarbij om resten van bewoning, religie en industrie. De nabijheid van eerdere vondsten wijst er op dat deze resten zich mogelijk verder buiten deze gebieden uitstrekken, naar de omringende terreinen en bijgevolg mogelijk ook naar dit onderzoeksterrein.

---

7 De Clercq/Deschieter/Hageman 1998, 28-33

8 Luyssaert 2002, 3-36

9 Mondelinge mededeling Liesbeth Messiaen

10 Luyssaert 1970, 6-15

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12,5 % van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10 % door middel van proefsleuven en 2,5 % door middel van kijkvensters en/of dwarssleuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 2 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 2,1 ha (21061 m²). Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 21061 m²
  - Te onderzoeken zone door middel van proefsleuven = 10 % of 2106 m²
  - Te onderzoeken zone door middel van kijkvensters en dwarssleuven = 2,5 % of 526 m²
- Onderzochte oppervlakte: 3420 m² = 16,2% van de onderzoekbare zone
  - Aantal aangelegde werkputten: 12 = 2854 m²
  - Aantal aangelegde kijkvensters: 5 = 566 m²

Fig. 10: Situering

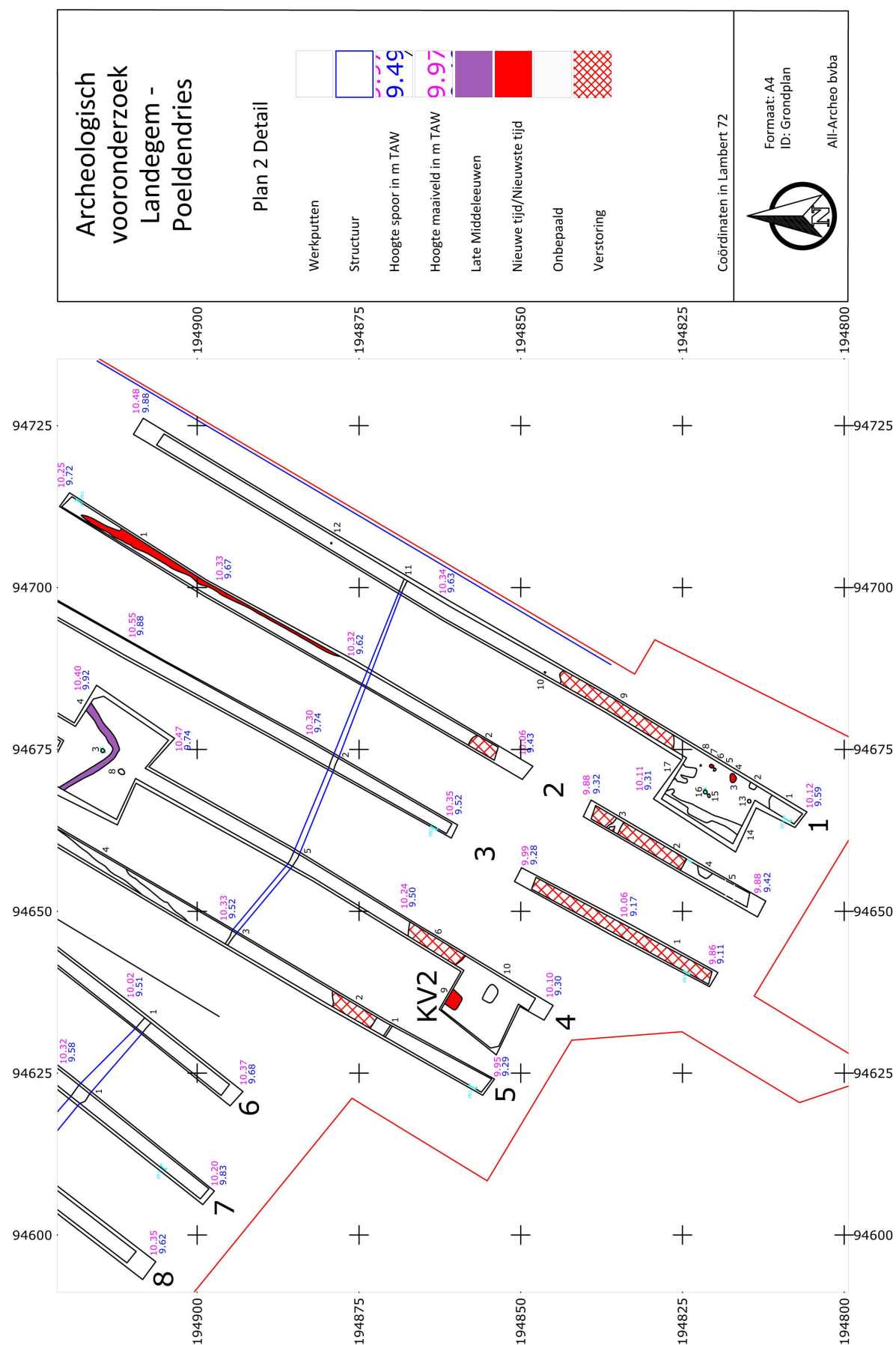

Fig. 11: Detail zuidoostelijke zone (WP1-3, zuidelijke deel WP4-5)

5.2 Bespreking sporen

5.2.1 Zuidoostelijke zone (WP1-3, zuidelijke deel WP4-5)

5.2.1.1 Greppels

In de zuidoostelijke zone werd een greppel vastgesteld worden, die doorliep in vier van de vijf sleuven. Het gaat om WP1S11, WP3S2, WP4S5 en WP5S3. De greppel heeft een lichtgrijze vulling met beige tot gele vlekken en een noordwest-zuidoost oriëntatie. De greppel varieert in breedte, van ca. 45 tot 95 cm. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen. Bijgevolg kon geen datering worden vastgesteld. Het verloop van de greppel is niet terug te voeren op een perceelgrens, zichtbaar op de historische kaarten.

Fig. 12: WP1S11

Er werden nog diverse andere greppels aangetroffen in de zuidoostelijke zone. In de greppels kan een onderscheid gemaakt worden op basis van hun vulling. Een eerste groep greppels omvat WP1S1, WP2S1, WP4S4 en WP5S4. Ze hebben een lichtgrijze vulling met beige tot gele vlekken. Een tweede groep greppels bestaat uit WP1S14, WP2S3 en WP5S1. WP1S14 en WP2S3 hebben een donkere grijsbruine gevlekte vulling. WP5S1 heeft een donkere grijsgele gevlekte vulling. WP1S1, WP2S3 en WP5S1 hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie, WP2S1 en WP5S4 hebben een noordnoordoost-zuidzuidwest oriëntatie. WP4S4 heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie en buigt vervolgens af, naar het noordoosten.

Slechts twee greppels kunnen gedateerd worden op basis van vondstmateriaal. Het gaat hierbij om WP4S4, dat één wandfragment bijna-steengoed bevatte en toegeschreven kon worden aan de late middeleeuwen, en om WP2S1, waarin twee wandfragmenten gedraaid grijs aardewerk (waarvan één met roetsporen) werden teruggevonden, wat toegeschreven kan worden aan de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Resten van WP2S3 waren nog bewaard onder een verstoorde zone.

Fig. 13: WP2S1

Fig. 14: WP2S3

Fig. 15: WP4S4

5.2.1.2 Kuilen

De aangetroffen kuilen in de zuidoostelijke zone variëren sterk in grootte. De kuilen in werkput 1 (S2, S4) hebben een lichtgrijze vulling met gele tot oranje vlekken, met uitzondering van WP1S17, dat een donkergrijze tot grijsbruine kleur heeft. WP1S4 is ovaal van vorm en meet 1,1 m. Er werd een wandfragment rood aardewerk uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd in de vulling van het

spoor aangetroffen. De onregelmatige kuilen WP1S2 en WP1S17 kunnen niet gedateerd worden. WP1S2 is 1,1 m breed en WP1S17 is 2,9 m breed.

WP2S4 is onregelmatig van vorm, heeft een donkergrijze vulling met lichtgrijze vlekken en heeft een breedte van 2,6 m. Ook hier werd geen materiaal gevonden dat een datering kan opleveren.

In werkput 4 werden tenslotte drie kuilen aangetroffen. WP4S9 is een rechthoekig spoor met een lichte bruingrijze gevlekte vulling. Het spoor heeft een breedte van 2,6 m. In WP4S9 werd een oorfragment geglazuurd rood aardewerk gevonden, wat een datering in de late middeleeuwen tot nieuwe tijd oplevert. WP4S8 heeft een ovale vorm en meet 1 m in de lengte. De vulling is licht grijsbruin gevlekt. WP4S10 heeft een rechthoekige vorm van 2,7 bij 1,8 m en heeft een lichte bruingrijze gevlekte vulling. Beide kunnen niet gedateerd worden.

Fig. 16: WP2S4

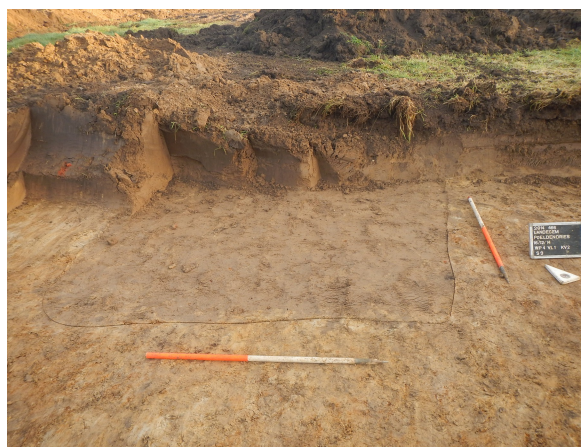

Fig. 17: WP4S9

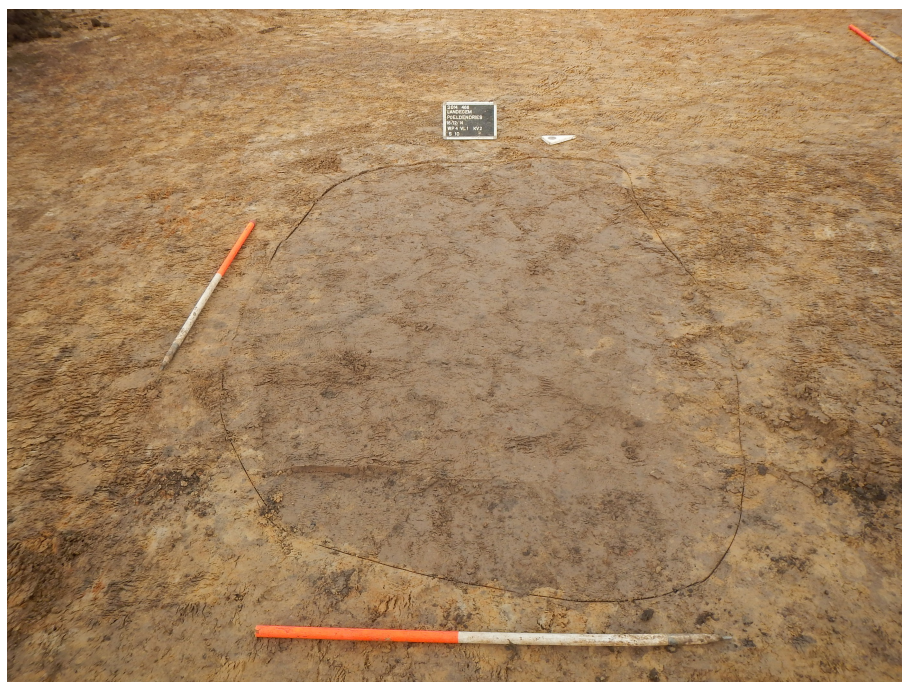

Fig. 18: WP4S10

5.2.1.3 Paalsporen

Op één paalspoor na, meer bepaald WP4S3, bevinden alle paalsporen van deze zone zich in werkput 1. WP4S3 is lichtbruin tot grijs van kleur, heeft een ronde vorm van 60 cm doorsnede en bleek na couperen nog maximaal 16 cm diep bewaard te zijn. Er werd geen vondstmateriaal in aangetroffen.

In werkput 1 werden meerdere paalsporen aangetroffen, meer bepaald WP1S6-7-8, WP1S10, WP1S12-13 en WP1S15-S16. Al deze paalsporen zijn rond tot ovaal van vorm, met een diameter tussen 23 en 70 cm. Enkel WP1S10 en WP1S12 zijn vierkant, met zijden van respectievelijk 20 en 17 cm breed. WP1S7-8, WP1S10, WP1S13 en WP1S16 zijn lichtgrijs met lichtbruine tot oranje vlekken, terwijl WP1S6, WP1S12 en WP1S15 donkergrijs van kleur zijn, ook met lichtbruine tot oranje vlekken. WP1S16 werd gecoupeerd en bleek nog slechts 6 cm diep bewaard te zijn. Enkel in WP1S7 werd materiaal gevonden. Het gaat om een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd.

Fig. 19: WP1S6-S7

Fig. 20: WP4S3 Coupe

Fig. 21: WP1S15-S16

Fig. 22: WP1S16 Coupe

5.2.1.4 Verstoringen

De zuidoostelijke zone bleek zwaar verstoord ter hoogte van een recente afsluiting in het uiterste zuidoosten van het terrein. De verstoring werd geregistreerd onder spoornummer WP2S3.

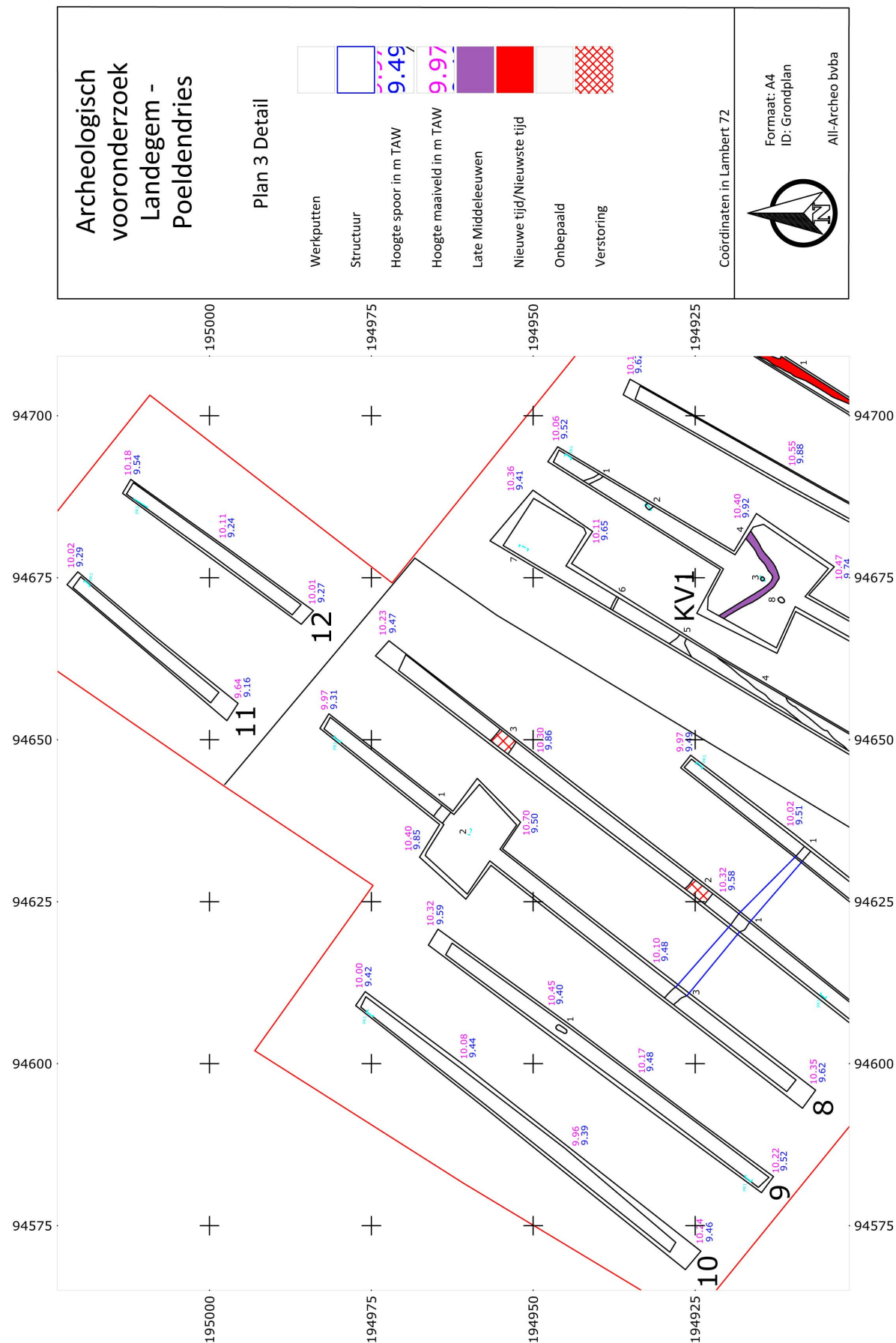

Fig. 23: WP3S1 Verstoorde zone

5.2.1.5 Natuurlijke sporen

Enkele natuurlijke sporen werden geregistreerd in deze zone. Het gaat om WP1S3, dat bij de aanleg van de sleuf als paalspoor werd omschreven, maar na de aanleg van een kijkvenster ter hoogte van dit spoor en na opnieuw opschaven van het vlak als natuurlijk beschouwd kon worden. Ook WP1S5 en WP2S5 zijn natuurlijke sporen.

5.2.2 Noordwestelijke zone (WP6-12, noordelijke deel WP4-5)

In werkputten 10, 11 en 12 werden geen sporen, noch vondstmateriaal aangetroffen. De sporendensiteit is in het algemeen lager in de noordwestelijke zone dan in de zuidoostelijke.

Fig. 25: WP10

Fig. 26: WP11

5.2.2.1 Greppels

Net als in de zuidoostelijke zone werd ook hier een greppel geregistreerd die doorliep in verschillende sleuven. Het gaat om WP6S1, WP7S1 en WP8S3. Mogelijk gaat het om dezelfde greppel, aangezien hij in het verlengde ligt en dezelfde oriëntatie heeft. De greppel heeft een lichte bruingrijze gevlekte vulling en varieert in breedte van 1,2 tot 2,2 m. Het spoor heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie. Er werd geen vondstmateriaal in aangetroffen.

In de noordwestelijke zone bevonden zich nog enkele greppels, die slechts in één werkput werden gedocumenteerd. Het gaat om WP4S1, WP5S5-6 en WP8S1. WP4S1 heeft een lichte grijsbruine gevlekte vulling, is 65 cm breed en heeft een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie.

WP5S5 heeft een uitwaaiierende vorm, met een breedte van 1,25 tot 3,90 m, en heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie. De vulling is lichtbruin van kleur met beige vlekken. WP5S6 meet 42 cm in doorsnede, heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie en de vulling is licht grijsgeel gevlekt. De vulling van WP8S1 tenslotte is lichtgrijs met beige vlekken. De greppel heeft een breedte van 1,7 m. Ook dit spoor heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie.

In geen enkele greppel in de noordwestelijke zone werd vondstmateriaal aangetroffen. De greppels kunnen ook niet gelinkt worden aan de historische kaarten. De perceelsgrenzen die daarop zichtbaar zijn komen overeen met de nog aanwezige gracht en omtrek van het terrein. De greppels kunnen bijgevolg niet gedateerd worden.

Fig. 27: WP4S1

Fig. 28: WP6S1

5.2.2.2 Kuilen

Er werden slechts twee kuilen geregistreerd in de noordwestelijke zone, namelijk WP4S2 en WP9S1. WP4S2 heeft een onregelmatige vorm en meet 90 cm in doorsnede. Na couperen bleek het spoor 22 cm diep bewaard te zijn. De vulling is lichtbruin tot beige van kleur. WP9S1 is rechthoekig van vorm en meet 70 cm bij 1,8 m. De vulling is lichtgrijs van kleur met beige vlekken. In geen van beide werd vondstmateriaal aangetroffen. De kuilen kunnen hierdoor niet gedateerd worden.

Fig. 30: WP4S2

Fig. 29: Doorsnede van WP4S2

Fig. 31: WP9S1

5.2.2.3 Verstoringen

In werkput 7 zijn twee verstoringen gedocumenteerd, namelijk WP7S2 en WP7S3. Beiden hebben een bruinigrijze met geel gevlekte vulling. Er zaten geen inclusies of vondstmateriaal in die een datering kunnen opleveren.

Fig. 32: WP7S2

5.2.2.4 Natuurlijke sporen

WP5S7 en WP8S2 zijn natuurlijke sporen. Ze werden gecoupeerd ter controle.

6 Waardering, analyse van de geplande situatie: effecten, en advies

- Zijn er sporen aanwezig, zijn de sporen natuurlijk of antropogeen en kunnen uitspraken gedaan worden met betrekking tot datering of fasering? Op basis van welke elementen kunnen de sporen gedateerd worden?
  - Op het terrein zijn verschillende sporen aanwezig. Ze bevinden zich voornamelijk in de zuidoostelijke zone (WP1-5). In de noordwestelijke zone (WP6-12) werden slechts enkele sporen aangetroffen.
  - De aangetroffen sporen zijn zowel antropogeen als natuurlijk van aard.
  - De sporen die gedateerd kunnen worden, wijzen op een datering in de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. De datering is gebaseerd op vondstmateriaal. De meerderheid van de sporen kon echter niet gedateerd worden, wegens het ontbreken van vondstmateriaal.
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
  - De aanwezigheid van een oudere A2-horizont, onder de A1-horizont, wijst er op dat het terrein in het verleden opgehoogd werd. Deze ophoging heeft mogelijk een gunstige invloed gehad op de bewaringstoestand van het aanwezige bodemarchief.
  - Wel werd tijdens het onderzoek vastgesteld dat de overgangszone tussen de A2-horizont en de C-horizont op verschillende plaatsen sterk gebioturbeerd is. Dit heeft een enigszins negatieve invloed op de bewaringstoestand van het bodemarchief.
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
  - Er werden geen duidelijke sporen van bewoning aangetroffen.
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
  - De aanwezige greppels lijken eerder te wijzen op een systeem van landindeling dan op een inrichting van een erf of nederzetting.
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
  - Er zijn geen indicaties gevonden die de aanwezigheid van funeraire contexten impliceren.
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
  - De sporen lijken niet gelinkt te kunnen worden aan de nabijgelegen archeologische vindplaatsen. De gedateerde sporen situeren zich in eenzelfde periode als de kastelen en de kapel in de buurt, namelijk de late middeleeuwen tot nieuwe tijd.
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte sporendensiteit?
  1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
    - Er zijn geen zones die in aanmerking komen voor een eventueel vervolgonderzoek. De aanwezige archeologische waarden werden voldoende onderzocht aan de hand van het uitgevoerde archeologische vooronderzoek.
    - De vrijgave van het volledige terrein wordt geadviseerd.

2. Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
  - Niet van toepassing.
3. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
  - Niet van toepassing.
4. Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
  - Niet van toepassing.

7 Bibliografie

7.1 Publicaties

De Clercq, W./J. Deschietter/B. Hageman/H. Thoen/F. Vermeulen, 1998: Recent Romeins archeologisch onderzoek in de vallei van de Kale, grondgebied Land van Nevele: sites en structuren, *VOBOV-info* 47, 28-33.

Luyssaert, J., 1970: De Heirenthoekmolen te Landgem in 1594, *Land van Nevele* I 3, 6-15.

Luyssaert, J., 1998: Landegem, een beeldige geschiedenis, *Land van Nevele* Jrg. XXIX afl. 3, 163-268.

Luyssaert, J., 2002: Mensen van toen, De Kapel van O.L.V. van Zeven Weeën op de Poeldendries te Landegem, *Land van Nevele* Jrg. XXXIII afl. 1, 3-36.

Van der Haegen, G., 1998: Steentijdvondsten in het Land van Nevele, *VOBOV-info* 47, 6-12.

7.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2014)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centrale Archeologische Inventaris (2014)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2014)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geopunt Vlaanderen (2014)
<http://www.geopunt.be/>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2014)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

8 Bijlagen

8.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel
WP	Werkput
S	Spoor
PR	Profiel

8.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

8.3 Archeologische periodes

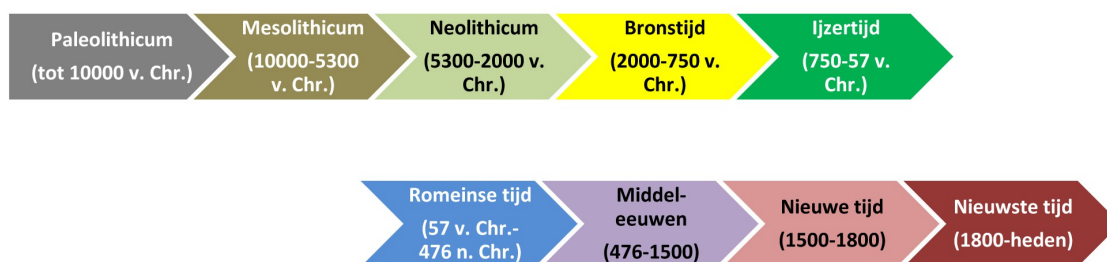

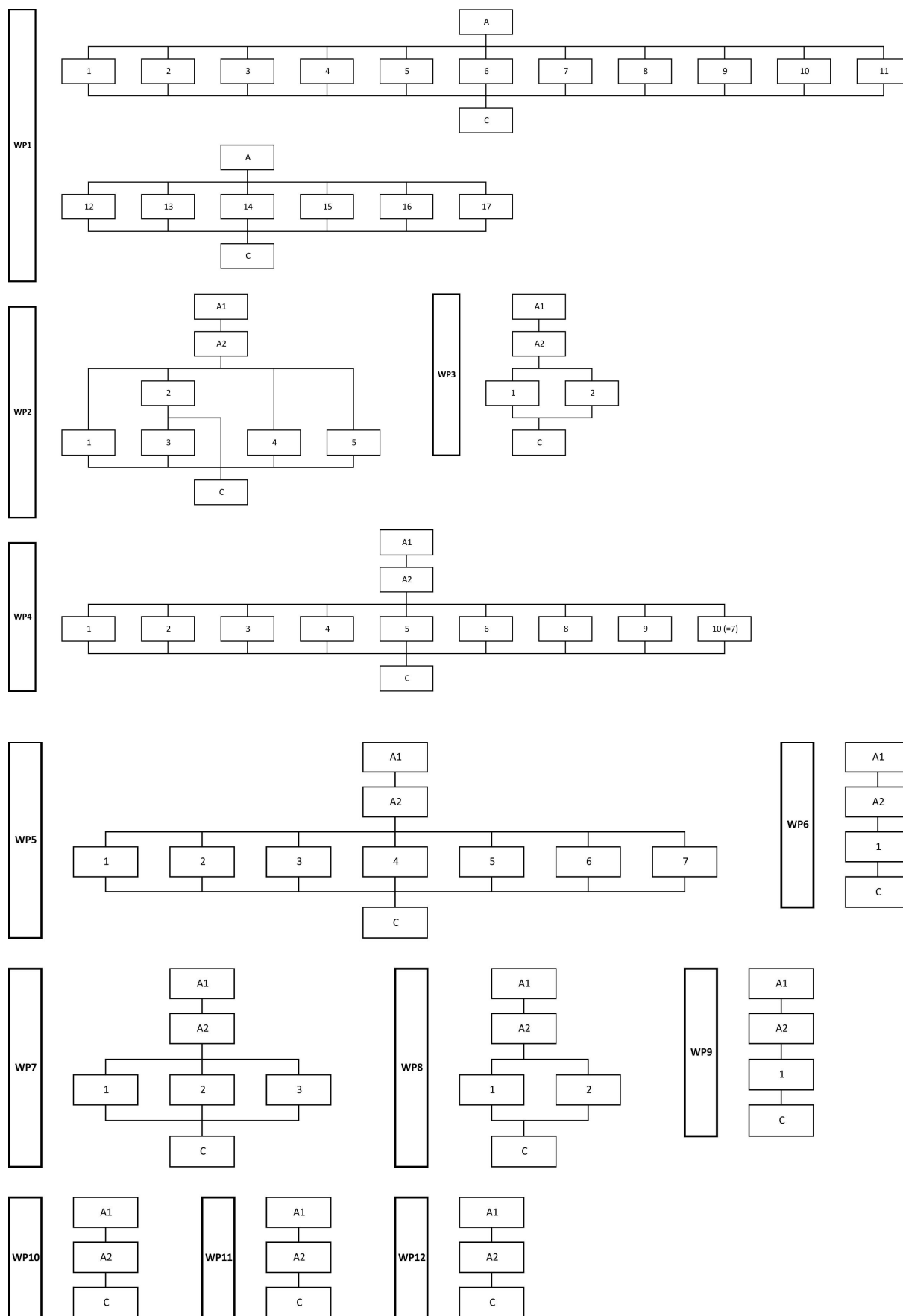
Fig. 33: Archeologische periodes

8.4 Plannen en tekeningen

Plan 1: Situering
 Plan 2: Detail
 Plan 3: Detail

Tekening 1: Profiel- en coupetekeningen

8.5 Harrismatrix

8.6 Sporenlijst

Werkput	Spoor	Kleur			Homogeen/ Heterogeen	Vorm	Interpretatie
		Donker/ Licht	Hoofd- kleur	Bijkleur			
1	1	Licht	Grijs	Oranje	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
1	2	Licht	Grijs	Oranje	Heterogeen	Rechthoekig	Kuil
1	3	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Langwerpig	Natuurlijk
1	4	Licht	Grijs	Geel	Heterogeen	Ovaal	Kuil
1	5	Licht	Grijs	Geel	Heterogeen	Ovaal	Natuurlijk
1	6	Donker	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Ovaal	Paalspoor
1	7	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Ovaal	Paalspoor
1	8	Licht	Grijs	Oranje	Heterogeen	Rond	Paalspoor
1	9	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Langwerpig	Verstoring
1	10	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Vierkant	Paalspoor
1	11	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
1	12	Donker	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Vierkant	Paalspoor
1 KV	13	Licht	Grijs	Oranje	Heterogeen	Rond	Paalspoor
1 KV	14	Donker	Grijs	Bruin	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
1 KV	15	Donker	Grijs	Oranje	Heterogeen	Rond	Paalspoor
1 KV	16	Licht	Grijs	Bruin	Heterogeen	Rond	Paalspoor
1 KV	17	Donker	Grijs	Bruin	Heterogeen	Onregelmatig	Kuil
2	1	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
2	2	Licht	Grijs	Geel	Heterogeen	Langwerpig	Verstoring
2	3	Donker	Grijs		Homogeen	Langwerpig	Greppel
2	4	Donker	Grijs	Licht Grijs	Heterogeen	Onregelmatig	Kuil
2	5	Donker	Grijs	Bruin	Heterogeen	Onregelmatig	Natuurlijk
3	1	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Volledige sleuf	Verstoring
3	2	Licht	Grijs	Geel	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
4	1	Licht	Grijs	Bruin	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
4	2	Licht	Bruin	Beige	Heterogeen	Onregelmatig	Kuil
4	3	Licht	Grijs	Geel	Heterogeen	Rond	Paalspoor
4	4	Licht	Grijs	Geel	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
4	5	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
4	6	Donker	Grijs	Geel	Heterogeen	Langwerpig	Verstoring
4	7	Licht	Bruin	Grijs	Heterogeen	Ovaal	Kuil
4 KV 1	8	Licht	Grijs	Licht Bruin	Heterogeen	Ovaal	Kuil
4 KV 2	9	Licht	Bruin	Grijs	Heterogeen	Rechthoekig	Kuil
4 KV 2	10	Licht	Bruin	Grijs	Heterogeen	Ovaal	Kuil
5	1	Donker	Grijs	Geel	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
5	2	Donker	Geel	Grijs	Heterogeen	Langwerpig	Verstoring

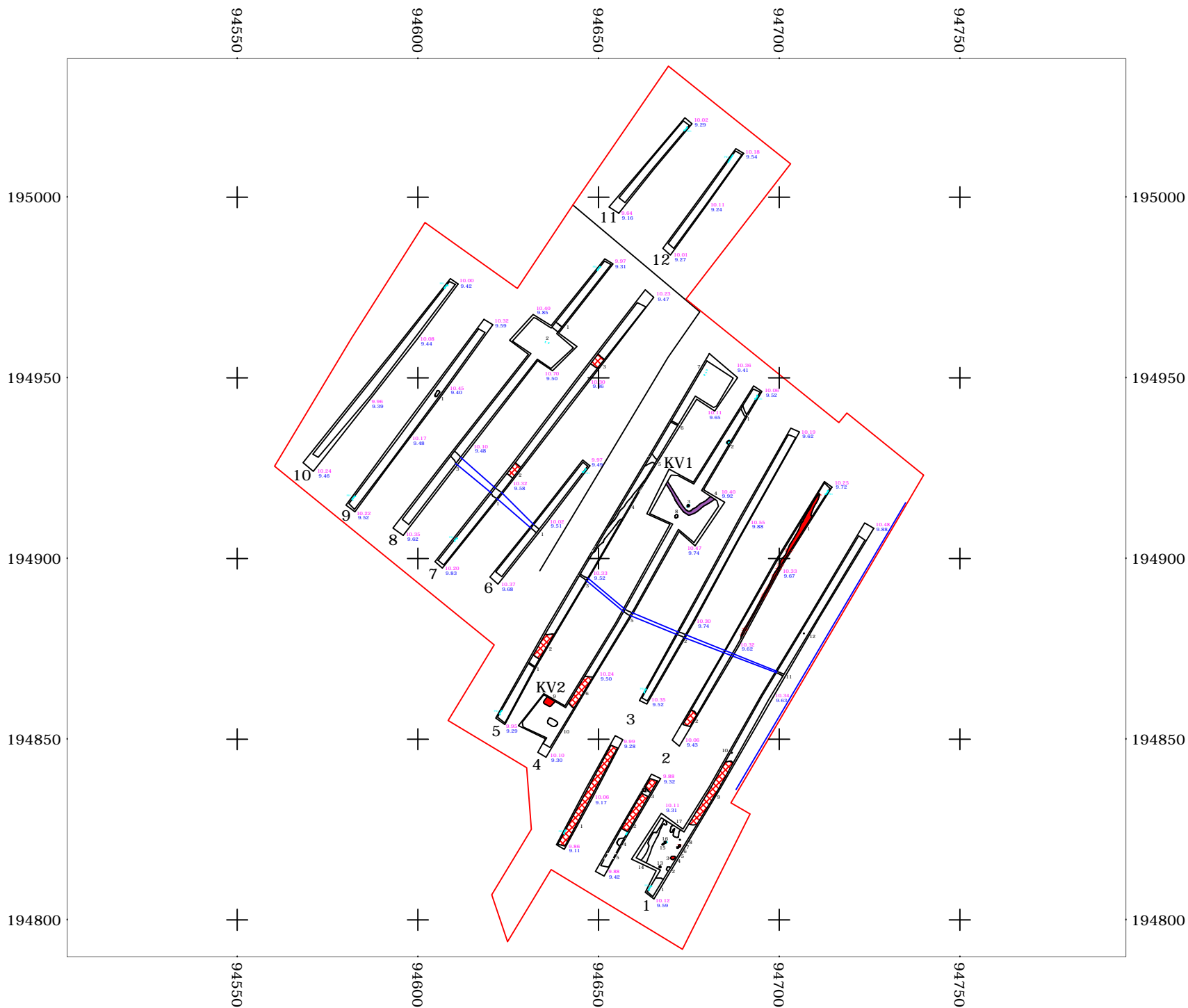
5	3	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
5	4	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
5	5	Licht	Bruin	Beige	Heterogeen	Onregelmatig	Greppel
5	6	Licht	Grijs	Licht Geel	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
5	7	Donker	Grijs	Licht Grijs	Heterogeen	Rond	Natuurlijk
6	1	Licht	Bruin	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
7	1	Licht	Bruin	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
7	2	Donker	Bruin	Grijs	Heterogeen	Langwerpig	Verstoring
7	3		Bruin	Grijs	Heterogeen	Langwerpig	Verstoring
8	1	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
8	2	Licht	Bruin	Licht Grijs	Heterogeen	Rond	Natuurlijk
8	3	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Langwerpig	Greppel
9	1	Licht	Grijs	Beige	Heterogeen	Rechthoekig	Kuil

8.7 Vondstenlijst

Vondst-nummer	Locatie		Inzamelingswijze	Aardewerk		
	Werkput	Spoor		Vaatwerk	Bouwmateriaal	Andere
V01	1	4	Vlak	1		
V02	1	5	Vlak	1	1	
V03	1	7	Vlak	1		
V04	1	9	Vlak	1		
V05	2	1	Vlak	2		
V06	4	4	Vlak	1		
V07	4	9	Vlak	1		

8.8 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch vooronderzoek Landegem - Poeldendries

Plan 1 Situering

Werkputten

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Late Middeleeuwen

Nieuwe tijd/Nieuwste tijd

Onbepaald

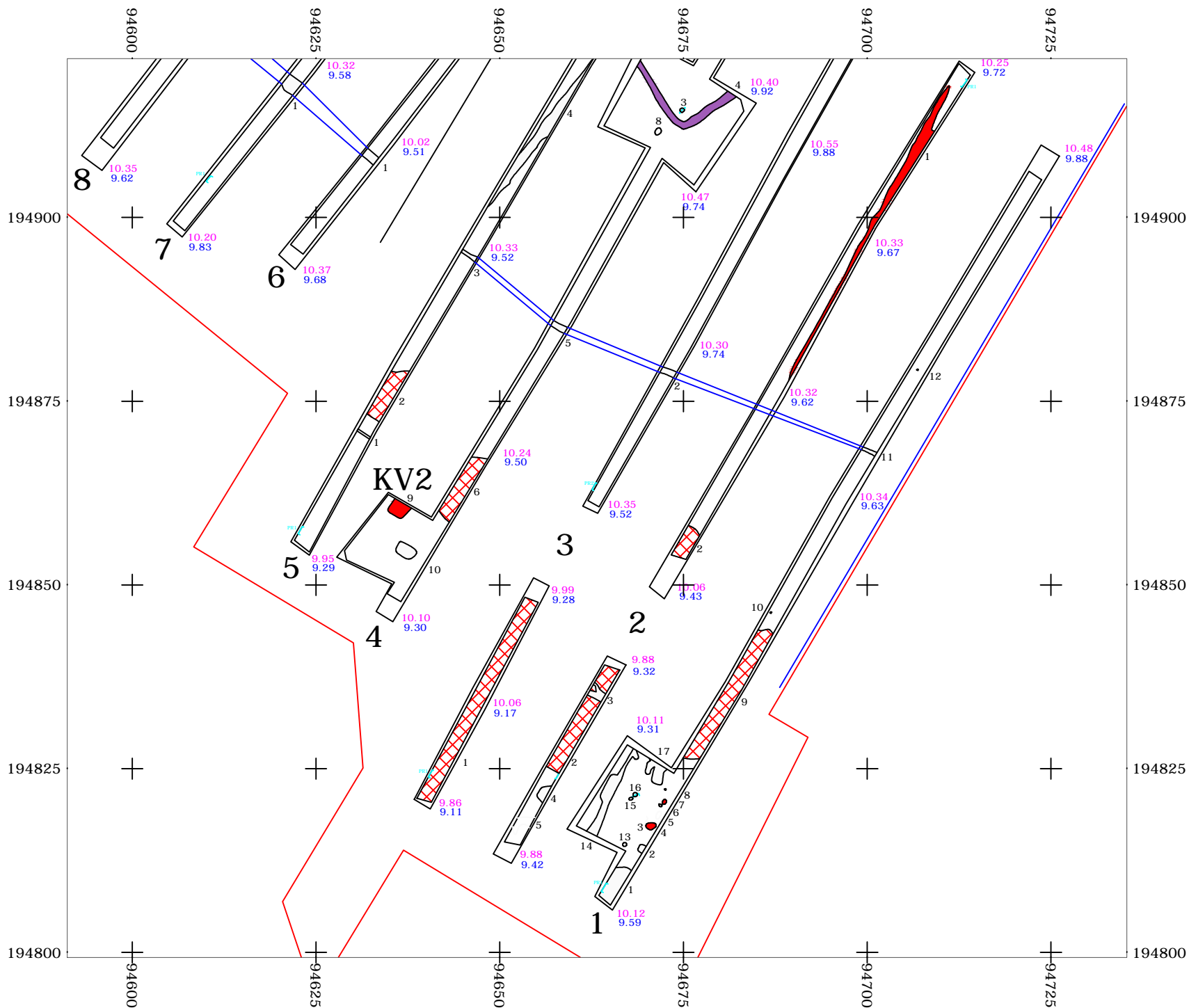
Verstoring

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Landegem - Poeldendries

Plan 2 Detail

Werkputten

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Late Middeleeuwen

Nieuwe tijd/Nieuwste tijd

Onbepaald

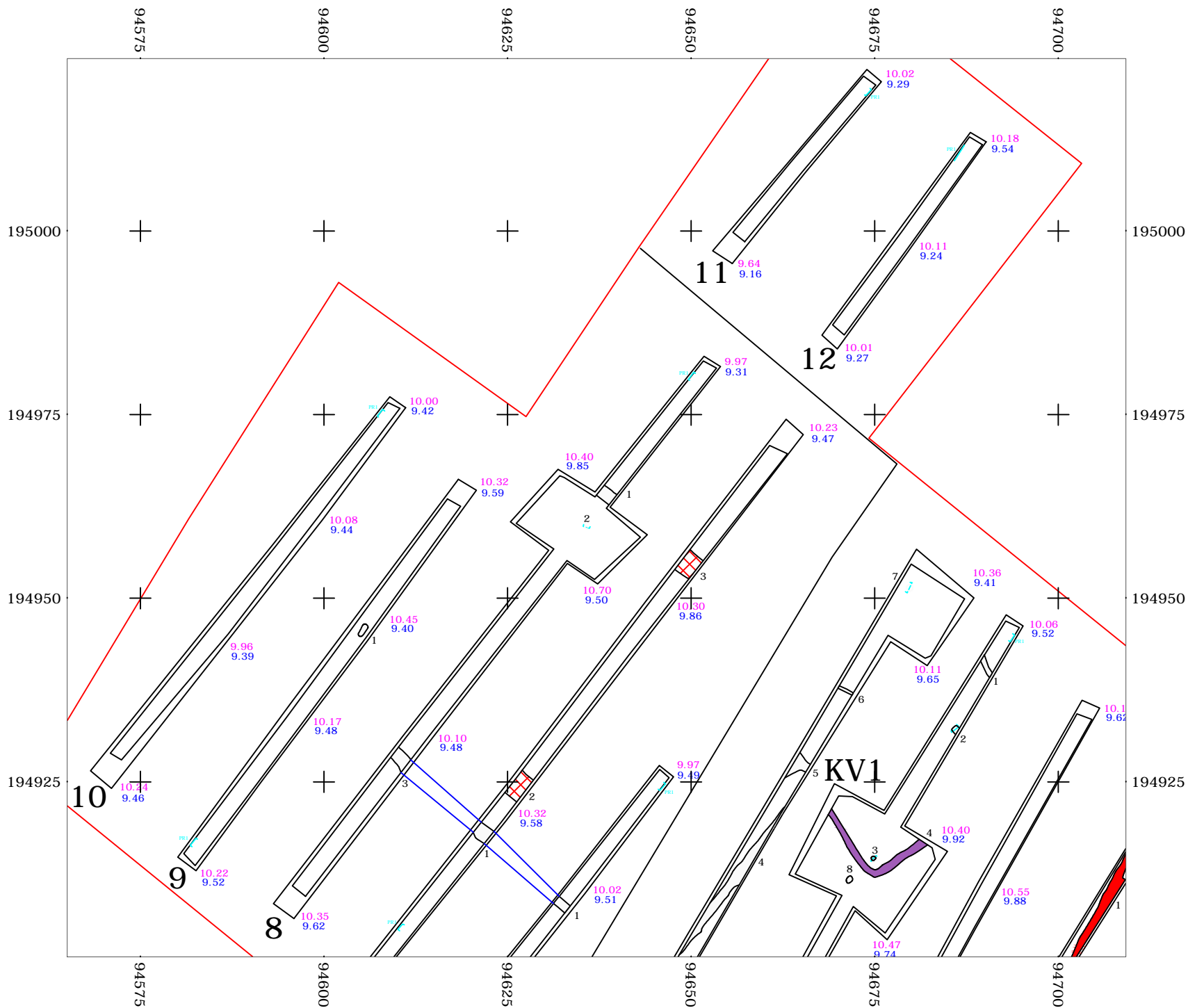
Verstoring

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Landegem - Poeldendries

Plan 3 Detail

Werkputten

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Late Middeleeuwen

Nieuwe tijd/Nieuwste tijd

Onbepaald

Verstoring

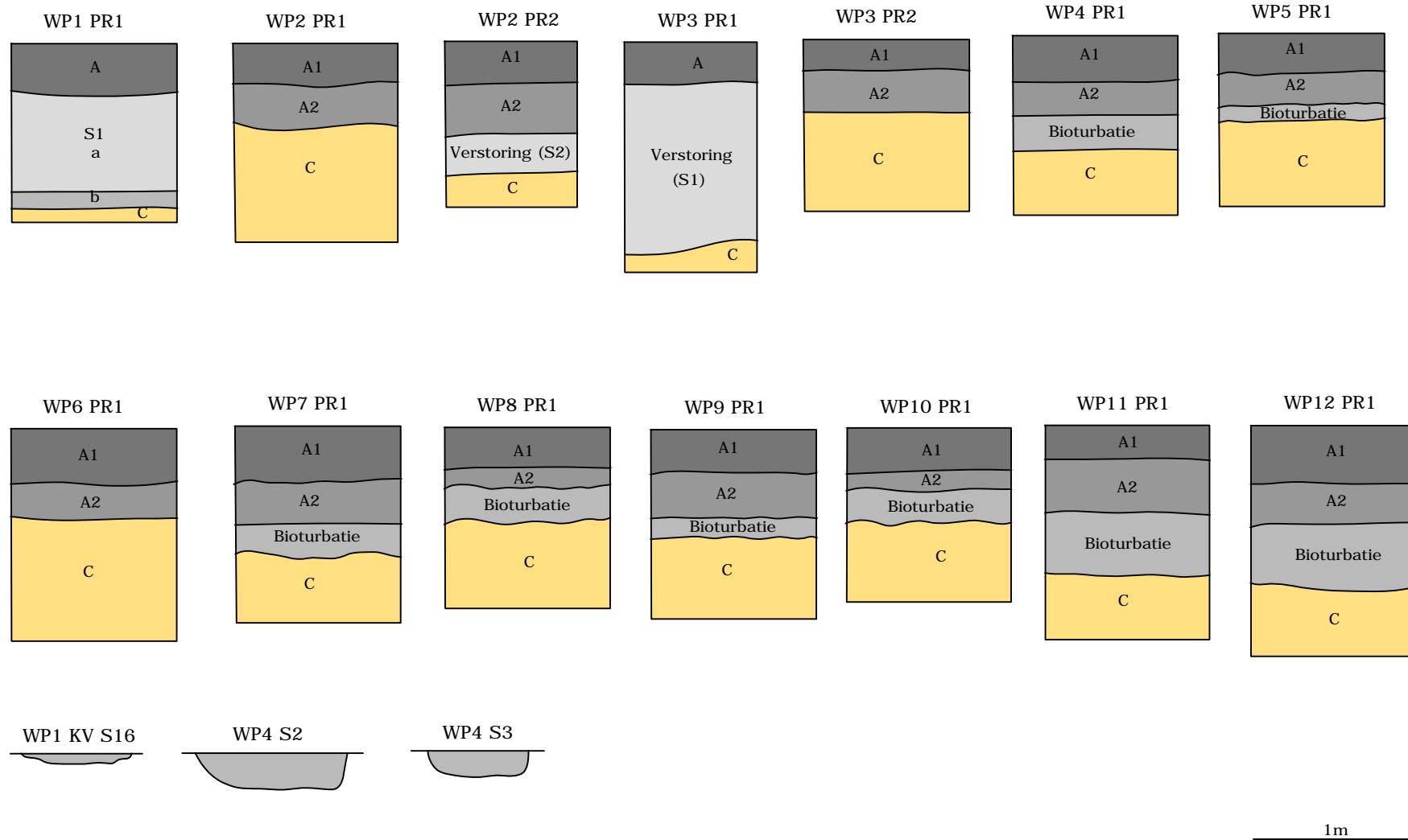

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Landegem - Poeldendries

Formaat: A4

ID: Profiel- en coupetekeningen 1